

26

אז זה המסר

לקחי השנתיים הללו, בעיני ארי שביט, הם התעצמות, התחמשות, התגייסות, לגיטימיות ואחדות. מותר להתוכח

← אורלי גולדקלנג

הצופה: ארי שביט
משרטט את אסטרטגיית
הניצחון המוחלט
← אורלי גולדקלנג

עסקת שבית

שנים של חרדות קיומיות ומחשבות כיצד למנוע את האסון המתקרב, תורגמו אצל ארי שבית עם פרוץ המלחמה למסע לבניית תוכנית חילוץ עבור מדינת ישראל. לימין הוא קורא להכיר במגבלות הכוח ולהכות על חטא ההזנחה. מהשמאל הוא מצפה להיזכר בערכים הישנים, להבין באיזו שכונה אנחנו נמצאים, ולא לשאת לשווא את שם הדמוקרטיה. ורק אז, אחרי שכולם יכירו בטעויות הקשות, יגיע הרגע לממש את התוכנית שתהפוך אותנו שוב למעצמה בלתי מנוצחת

← אורלי גולדקלנג | צילום: אריק מרמור

"תמכתי בהתנתקות, אבל האדעאעתי מכך שלא היה עליה שום דיון ציבורי. לא היה אז ערוך 14 ולא ישראל היום ולא עמית סגל בכוחו הנוכחי. ועם כל התמיכה שלי במהלך, ראיתי את הבעיות שבו מבחינה דמוקרטית ואנושית. חייתי חודש בנצרת חזני ופוניתי עם התושבים. כשאחים ואחיות שלי עוברים כזו טרגדיה אני לא עם חיל האוויר של חלוט, אלא איתם"

והחברה הישראלית לא ערוכים למלחמה, צווחו עליי שאני אלרמיסט, זורע בהלה. אבל הסימנים היו שם".

שנת הרפורמה במערכת המשפט והמחאה נגדה הביאה את חששותיו לשיא, עד כדי כך שביוני 2023 הוא החל להעלות סרטונים לטיקטוק ("זה מאוד לא אני") בקריאה להקמת ממשלת אחרות. שביט התריע שם שישראל נמצאת במצב הביטחוני הגרוע ביותר מאז סתיו '73, "וכיוון שהפילוג הפנימי משתק אותה, היא איננה מסוגלת להגן על האינטרסים שלה". הוא טען שממשלת אחרות שתגיע להסכמות סביב הרפורמה תביא לפיוס לאומי ול"התעצמות מונעת מלחמה", הזהיר ממחדל 2023, והוסיף בחריפות: "בריוק לפני חמישים שנה בנימין נתניהו חזר מבוסטון ואהוד ברק חזר מקליפורניה, כדי שתהיה להם הזכות לסכן את חייהם למען הבית הלאומי. היום השניים נלחמים זה בזה עד מוות... אלפי ישראלים עלולים להיהרג במלחמת נתניהו-ברק. הפקרות שלא הייתה כמוה גורמת ליוצאי מטכ"ל לשתק את חיל האוויר, לפרק את הצבא ולהזמין את אויבינו לתקוף אותנו".

הדברים פורסמו גם כמאמר ב-1 באוגוסט, ונאמרו מפי שביט בהופעות טלוויזיוניות שגררו התקפות עליו מימין ומשמאל - אלה דרשו ככעס שהצד המפסיד יכיר בתוצאות הבחירות, ואלה טענו ברוגז שממשלת אחרות תשמר את שלטון נתניהו, בניגוד לתפיסת רק-לא-יביבי.

"שבוע אחר שבו אני קורע את ליבי וצועק כמו שבחיים לא צעקתי כאולפנים, מזהיר שאנחנו על הטיטניק, שזה אחרות או התאבדות. אני חי שנים כדאגה ממלחמה מתקרבת, וב-23' כבר ניכר שהציר הרדיקלי הולך ומתעצם, בזמן

דרך למקלט, שעה שהצופרים בהרצליה ייללו, אמר העיתונאי ארי שביט לרעייתו: "אנחנו במלחמת יום כיפור השנייה". בשלב הזה של 7 באוקטובר לא היה עדיין שום מידע על אודות חרירת מחבלים כלשהי, וירי הטילים היה עוד בראשיתו, אבל התאריך הסמוך לזה של פרוץ המלחמה ב-'73 כמו גם כמות ההתרעות מדרום ועד שרון, הספיקו לשביט המודאג ממילא כדי להביא את המצב. זה עשרות שנים הוא מוטרד מרמת מוכנותה של ישראל לאתגרי הביטחון שנכוננו לה במזרח התיכון, ומלחמת לבנון השנייה היוותה מעין אישור לתחושותיו. הטורים שפרסם אחרי המלחמה ההיא נראים כאילו נכתבו היום. "שנתיים לפני שנתניהו עלה לשלטון, התחלתי לכתוב על הצנטריפוגות האיראניות וחשבו שאני הזוי", הוא אומר השבוע. "כשטענתי ב-2006 שזה"

שישראל עסוקה בהתאבדות פוליטית. ואם אנחנו מדממים חולשה לתוך מי המזרח התיכון, הכרישים יבואו. אז אני מדבר עם כל מי שאני יכול כדי למנוע את האסון הזה".

כשהאסון כבר בא, נענתה קריאתם של שביט ואחרים לקידום ממשלת אחרות, לפחות חלקית - עם גנץ, בלי לפיד וליברמן. הלב קרא לו לרדת לסייע בדרום, אבל הראש אמר שצריכים אותו בתפקיד אחר. "אחרי שאיבדנו אמון בפוליטיקאים, פתאום אבד האמון גם בממסד הצבאי. ההבנה שאין לנו אסטרטגיה לאומית הביאה אותי לחקור את הנושא, כי בלי אסטרטגיה אי אפשר לשרוד. ואלה המילואים שלי".

וכך יצא רביסמל שביט למסע לבניית אסטרטגיה למדינת ישראל. הוא קרא כל מסמך שנוגע לביטחון הלאומי, ישב עם אינספור אישים בעלי ניסיון ומומחים בתחום, ומתוך התובנות שעלו אצלו נולד ספר דק, "מלחמה קיומית - מאסון לניצחון לתקומה", בהוצאת ידיעות אחרונות. "האתגר שלנו הוא לפענח איך אנחנו מצליחים לעשות ב-2025 את מה שלוי אשכול הצליח לעשות ב-1965", הוא אומר. "זו הייתה השנה שבה הוקמו מלון הילטון בתל-אביב ומוזיאון ישראל בירושלים; דוד האספרסו

צילום: אבי אוחיון - לע"מ

"הכרה בבית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל לא נכללה בהסכם אוסלו. ואז התחילו הפיגועים". הפיגוע בקו 18, מרץ 1996

"כדי לנצח במלחמה ארוכה צריך הנהגה לאומית מאוחדת ומאחדת". ירי חיזבאללה בצפון

החלוקה, אבל מצליח להרחיב את גבולות ישראל. היה להם התחכום הזה".

לתפיסה הביטחונית ההיא מבקש שביט לחזור כעת, בתוספת ערכונים מתבקשים. "בן גוריון הבין את הטרגרדיה של מדינה שחיה תחת איום קיומי שאין כמוהו, וכדי להתמודד איתו צריך להפיק כוח מקסימלי מתוך משק עני יחסית. הוא גם הבין שאסור לעשות טעויות. מצד אחד, אין מצב שאנחנו יכולים לנצח את העולם הערבי; אנחנו דוה, לא גולית. מצד שני, בן גוריון לא הולך על 'פיסניקיות', אלא מבין שבכל פעם שפורצת מלחמה אנחנו צריכים להיות הכי ברוטלים והכי חזקים שאפשר, ולהשיג ניצחון בזמן קצר. כי אם נהיה ברצף של מלחמות התשה מתמידות – לא נהיה.

"דור התקומה בנה את צבא המילואים הגדול, את חיל האוויר והחיל והמודיעין, כדי שבכל פעם שאויבינו יתחילו לסגור עלינו, נכה אותם מכה מהירה ומוחצת בשטחם. אי אפשר להגזים בגאונות של התפיסה הזאת. הדבר הזה הצליח כל כך עד שהוביל לשלום – לא מתוך אהבה, מתוך ייאוש של המצרים. הטרגרדיה היא שישראל החדשה והעשירה והשמנה של המאה ה-21 איבדה את הגאונות הזאת. הפכנו קורבנות של ההצלחה שלנו. האתגר היום הוא לחזור לממלכתיות של בן גוריון בצורה משודרגת, אנושית יותר, מסורתית".

כשהעוצמה הופכת לחולשה

שביט (66) נולד ברחובות, חי שנים רבות בירושלים, ומתגעגע אליה היום מביתו שבהרצליה. הוא נשוי לבימאית תמנע רוזנהיימר, אם שני בניו, ואב לבת נוספת מנישואין קודמים. בעבר היה ממקימי "שלום עכשיו" וממסחי המצע שלה, אבל באמצע שנות התשעים התמרכז פוליטית. הוא קורא את המציאות משום שהוא בעיקר, ובכך, קורא "שמחתי כששמעתי על הסכם אוסלו, אבל באחד בספטמבר '93 העיתונאי שמעון שיפר פרסם את נוסח ההסכם. אני קורא אותו, וחושכות עיניי: לא מופיעה בו הכרה מצד הפלסטינים בעם היהודי, וגם לא במדינה היהודית. איך יכול להיות שמנסים לסגור את הסכסוך כשמכירים בעם הפלסטיני ובזכויותיו הלאומיות, ולא בעם היהודי ובזכויותיו הלאומיות? לא נהייתי איש ימיץ ולא התנגדתי לחלוקת הארץ, אבל הבנתי שכל עוד אין הכרה, אין על מה לדבר. הלכתי לעמוס עוז וליוסי ביילין, שלא היו ערים לזה. הם ניסו להשיג הכרה כזו בז'נבה, ונדהמו לגלות שאי אפשר. השינוי העמוק אצלי מתחיל שם. הרי זו הציונות – בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל! וזה לא נמצא בהסכם. ואז גם התחילו הפיגועים".

וברגע שהמילה "ציונות" מוזכרת בשיחה, הדמעות עולות לו לעיניו. "אני ציוני קנאי, ישראלי מורעל", מודה האיש שבאילן המשפחתי שלו אפשר למצוא את חלוצת המוזיקה בארץ תלמה לילין, ואת חלוץ הרפואה הלל יפה. סבא רבא של שביט, יוסף בנטואיץ', היה מנהל בית הספר הריאלי בחיפה, והאחראי על מערכת החינוך הארץ-ישראלית המנדטורית; ורודה של אמו, נורמן בנטואיץ', היה היועץ המשפטי הראשון של ממשלת המנדט וממקימי מערכת המשפט הישראלית. "ישראל היא נס מעשה בני אדם, או אם תרצי מעשה אלוהי", אומר שביט. "הדור ההוא יוצא מאושוויץ ומגיע לכאן

הלך לדיסקוטקים, מתחילים החיים הטובים, וזו כבר לא ישראל של מעברות וקיבוצים. אבל בו זמנית נבנית מכונת המלחמה הכי מוחצת שהייתה לנו אי פעם, ואת כוחה ראינו שנתיים מאוחר יותר. יצרו כאן איוון בין הרצון לחיות בדמוקרטיה וקדמה, ובין ההבנה שאנחנו במזרח התיכון".

שביט בן גוריוניסט דגול, אבל אוהב במיוחד את לוי אשכול, "סוציאליסט אבל לא בולשביק. הוא היה ליברל. הוא לא רק משלים את הקמת הכור בדימונה ומחזק את הברית עם ארה"ב, אלא גם מביא את ישראל במלחמת ששת הימים עד תעלת סואץ בדרום והר חרמון ופאתי רמשק בצפון. תנועת העבודה ההיא הבינה עוצמה, והבינה שעוצמה זה דבר מורכב. כוחנו וצדקתנו. גם כוח וגם לגיטימיות, סולידריות והשכלה גבוהה. גם גולני וגם מכון ויצמן. זו הגאונות של הציונות. ז'בוטינסקי הבריק עם תפיסת 'קיר הברזל', אבל הוא היה עיתונאי, כמונו, בלי כוח ביצוע. בן גוריון מגשים את ההברקה שלו. ב-1936 נופל האסימון שאנחנו במלחמת עולם, והמפעל הציוני יוצר תשתית שתביא לניצחון בתש"ח – צבא חזק ונחוש שידע לעשות גם מעשים ברוטליים למדי, אבל גם לכבוש את הפסגה המוסרית. בן גוריון מקבל את תוכנית

"מדינת תל-אביב צריכה להבין שהיא לא תשרוד בלי הלוחמים הגיבורים של מדינת האמונה וההלכה, שהחלק שלהם היום בצה"ל משמעותי מאוד; ומדינת האמונה וההלכה צריכה להבין שהיא לא תתקיים בלי העוצמה הטכנולוגית, הכלכלית, המדעית וגם המדינית, שהן היחידות שיודעות לתרגם את הסיפור הציוני לאומות העולם. לא נשרוד האחד בלי האחר"

הה

"הטרגדיה של הסכסוך עמוקה כל כך וקשה לעיכול, עד שאנחנו מעדיפים להאשים את היריב הפנימי מלהאשים את האויב, כי זה לכאורה משהו שאפשר לתקן - עוד שלושה מנדטים מפה לשם ונסתדר. חלק גדול מהחברה הישראלית בורח מהבשורה של איום המלחמה הקיומית המונח לפתחנו. התנועה אמורה להיות הפוכה: כשאתה רואה את האיום בחוץ, תתאחד"

שזה מהלך נכון, כשאחים ואחיות שלי עוברים כזו טרגדיה אני לא עם חיל האוויר של חלוצי, אלא איתם. ועדיין, לשאלתך, גם אם נתעלם מכך שאת ההתנתקות עשתה מפלגת ימין, היה די זמן לימין למשול".

כשליברליזם הופך לרדיפה

את התהליך שהביאנו עד הלום מתמצת שביט לשלישיית אשליית: אשליית השלום, אשליית הנורמליות ואשליית העלינות הביטחוניות. "תיאוריית הצבא הקטן והחכם של אהוד ברק קרסה. הלכנו על איכות, הם הלכו על כמות, ובאמצעים זולים הם מצליחים לשתק אותנו. היינו אומה חלשה שהפיקה כוח אריר מחולשתה, ונעשינו אומה חזקה שפועלת כחלשה ולא יודעת להפיק את כוח המחץ. לפני שנתווכח בינינו על עתיד ההתיישבות, אנחנו קודם כול צריכים עוצמה".

הוא מודאג גם מהיעדר המוכנות החברתית לאתגרי הקיום בארץ. "יש כאן שתי תופעות שקשורות לשני חלקים בחברה. מדינת תל-אביב שכנעה את עצמה שהיא אמסטרדם, ושכחה שהיא חיה ברמשק, ביירות ועזה. בהרבה מובנים היא התנתקה מהמציאות ההיסטורית הישראלית ומהמציאות המורחית-יכונית. מדינת ישראל המקורית חיפשה איזון בין חברה חופשית למדינת

שמרחיקים אותם ממונו, וגם מהממלכתיות. "אכן, השמאל איבד את האיזון, והימין לא בנה מודל חלופי אחראי. אני מבקש מאנשי הימין לחשוב ברצינות איך ייתכן שהשמאל הציוני הביא אותנו לחרמון ולתעלת סואץ, בעוד הממשלה הכי ימנית פה איבדה את הגליל העליון ואת הנגב המערבי. המשימה ההיסטורית של הימין היא לבנות עוצמה. אחרי ארבעים שנות שלטון ימין, מתוכן 16 שנות נתניהו, השורה התחתונה היא חולשה. אז ההסבר שנותן חלק מהימין הוא האשמת האליטות הישנות ששולטות עדיין והאשמת התקשורת, אבל יש עניין של אחריות. ארבעים שנה ואין לך משילות? אנחנו בוחרים מנהיגים שיפתרו בעיות, לא שיתקרבו.

"הטרגדיה שלנו היא שהליברלים הפסיקו להיות ליברלים והשמרנים הפסיקו להיות שמרנים. הימין, שאמור להיות בעל ערכי אומץ וגבורה, נכשל ביצירת העוצמה ואימץ אתוס של פרוגרס - פוליטיקה זהויות ותרבות של קורבנות. זה הרי הרבר הכי שמאלני בעולם." בתוך ארבעים השנים האלה קרו לפחות שני אירועים דרמטיים שהפריעו להתעצמות המתבקשת - הסכמי אוסלו ותוכנית ההתנתקות.

"כאמור, התנגדתי לאוסלו בזמן אמת, גם אם מסיבות שונות מאלו של הימין. כשהתקיים הטקס הלכתי כאכל בין חתנים, כדברי בן גוריון, הייתי היחיד בסביבה שלי שלא צהלה. צפיתי ואמרתי: תוך שלוש עד חמש שנים יהיה פה פיצוץ. בתוכנית ההתנתקות תמכתי, אבל הודעתי מכך שלא היה עליה שום דיון ציבורי. לא היה אז ערוץ 14 ולא ישראל היום ולא עמית סגל בכוחו הנוכחי. ועם כל התמיכה שלי במהלך, ראיתי את הבעיות שבו מבחינה דמוקרטית ואנושית. אז לקחתי את זה על עצמי בספרי 'חלוקת הארץ': ראיתי אישים רבים, מיוסי ביילין עד זמביש, וניהלתי שם דיון ציבורי. חייתי חודש בנצרה-חוני ופוניתי עם התושבים. עברתי את כל הטרגדיה עם זוג מבוגר משם, עלינו יחד לכותל. גם אם אני חושב

למלחמה עקובה מדם. שלישי מהעם היהודי מת בשואה, אחוז אחד מהיישוב בארץ נהרג במלחמה - שזה כמו שייהרגו לנו כעת 100 אלף ישראלים. יש איום קיומי, אין כסף, ובכל זאת מקימים 500 יישובים באפס זמן, שלושים עיירות, 12 בתי חולים, חמש אוניברסיטאות, מערכת משפט, השכלה גבוהה, בנק ישראל - וכל זה כשהסכין על הצוואר.

"אחרי שתי חוויות קטסטרופליות כאלה, בכל זאת אנשים יוצאים שמחים ואופטימיים. עם כל המחנאות והוועות של מפא"י וחירות, הם שרים שירים של אור בעיניים והליכה קדימה לעתיד משותף. אלה אנשים שיש להם מספר על הזרוע, רבים מהם איבדו את המשפחה בטרבלינקה. והם לא בוכים ולא שונאים. הם עסוקים בפרויקט בנייה. זה ההישג האנושי הכי מדהים בעולם".

על אף שהוא עיתונאי ופובליציסט ותיק, בעל טור במקור ראשון ופאנליסט בערוץ 13, שביט מגדיר עצמו כ"צופה". האנטנות שלו מכוונות בעיקר אל המציאות הישראלית, שמרתקת אותו ומדאיגה אותו כאחת. יערו על כך שמות הספרים שכתב עד כה, ביניהם: "חלוקת הארץ", "בית שלישי", "להציל את ישראל" וכאמור - "מלחמה קיומית". שביט חתום גם על רבי-מכר בינלאומי באנגלית, My Promised Land, שזכה בפרסים. ב-2001 הוא נמנה עם מנסחי אמנת כנרת, שחתרה להגדרת מכנה משותף בין המחנות השונים בציבור הישראלי. לתפיסתו, הקיצוניות והציניות הן הבעיות המרכזיות שלנו כאן. "בן-גוריון טען שאנחנו עם סגולה שיש לו יכולות מדהימות, אבל גם שתי בעיות יסוד: בעולם שונאים אותנו, ויש לנו נטייה להרסנות עצמית. שמעון פרס קרא לזה 'עם ברוך כישרונות בלי הכישרון להיות עם'. בן-גוריון בונה את הממלכתיות כדי למנוע חורבן בית שלישי. הוא יוצר כאן הון אנושי של חברה חופשית מגויסת. כמה סמלי שהוא נפטר ב-1 בדצמבר '73, חודשיים אחרי פרוץ מלחמת יום כיפור. עיתוי תנ"כי ממש".

הירשים של בן-גוריון הלכו לביוניום

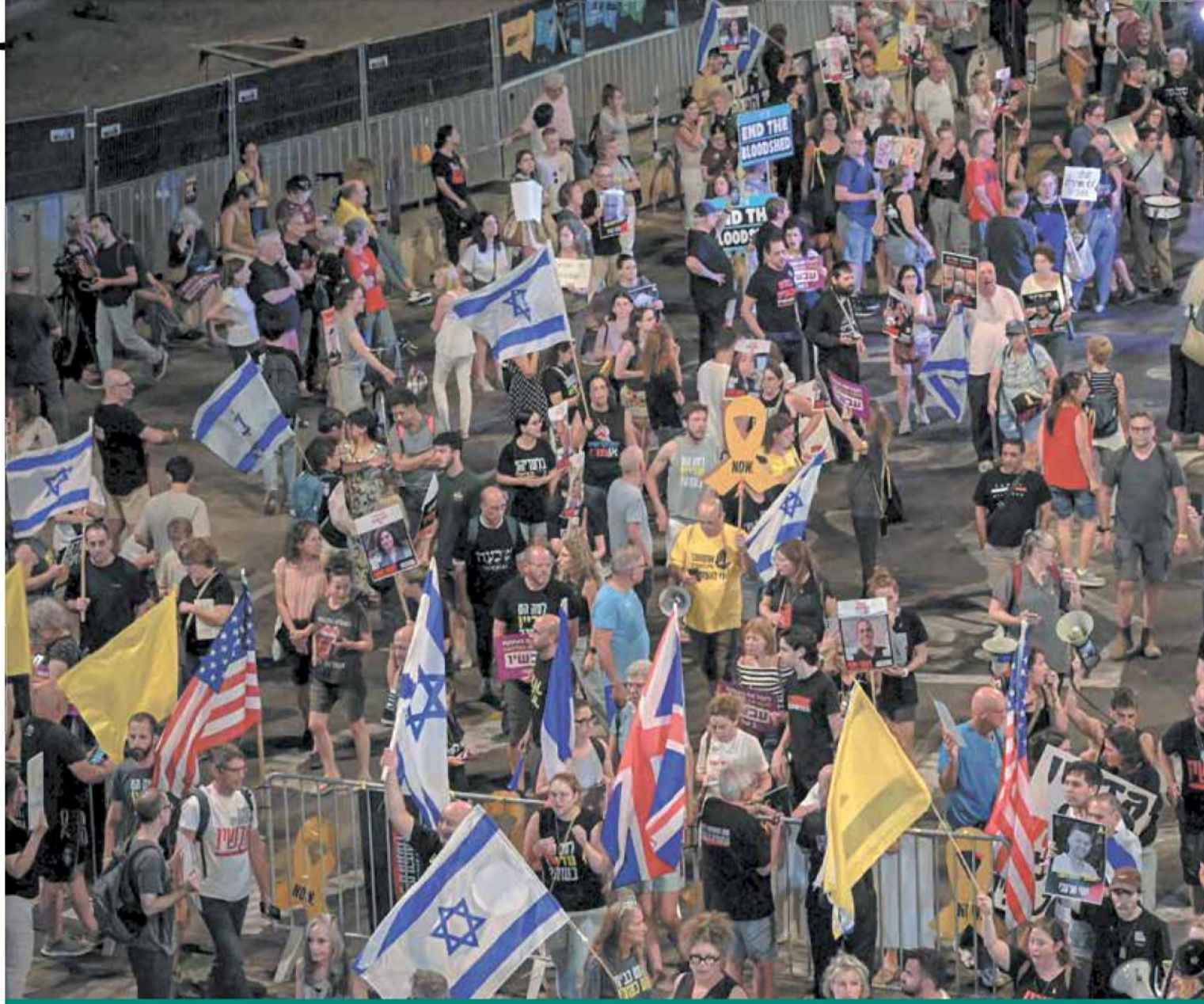

הבין שאסור לעשות טעויות. בן-גוריון

רוצה להיות צ'רצ'יל. נתניהו

צילום: אבי אוחיון - לע"מ

"במקום לבנות אידיאולוגיה מתמקדים בנתניהו". חסימת כביש בהפגנה נגד הצטרפות גדעון סער לממשלה. השבוע

"המפעל הציוני ומדינת ישראל הם התופעה האנושית המרשימה ביותר שאפשר להעלות על הדעת. עם שבא מהמוות, מוקף במוות, והוא בוחר בחיים וחוגג את החיים. הדורות שלפנינו עשו את זה כיוון שתמיד ידעו שהרע ביותר אפשרי, ולא חשבו שהגאולה מובטחת. הם חוללו נס מתוך מודעות שאנחנו על הקצה"

מתעככים קצת על חשבון הנפש, ואצל שביט כמו אצל שביט הוא מופנה באופן כמעט שווה לשני הצדדים - ימין ושמאל. "אני מאמין שהדרך היחידה שלנו להציל את עצמנו זו הברית הציונית. אני מכבד ערכים וחרדים, סובלן גם לתנועות שנראות קיצוניות, אבל את הבנייה של המפעל הציוני צריך לעשות הרוב הציוני - הליברלי, הדתי והלאומי. לצורך זה, כל אחד יבוא לשלוחן עם חשבון הנפש שלו. המרכזיאל צריך לשאול את עצמו איך הוא איבד את דרכו ונטש את מורשת בן-גוריון. המחנה הזה לא הורה בטעות שלו בעניין השלום והנאיביות, לא הביא תחליף לרעיון הסוציאליסטי שקרס, פיתח תרבות של שליליות ואיבד את הליברליות שלו. הקונספט הדמוקרטי שהוא לכאורה מאמין בו, הפך ללא ליברלי. המחנה הזה משתמש בכוח התקשורת והמשפטי והכלכלי שלו כדי לכפות את ערכיו. החברים הליברלים שלי בניירורק עוברים ביום הבחירות מדלת לדלת בפנסילבניה, לא הולכים לבית המשפט העליון האמריקני שיכפה את דעתם על העם.

"הימין, כאמור, צריך לשאול את עצמו איך אחרי שנות שלטון ארוכות כל כך, הוא לא הביא עוצמה אלא חולשה. יש מולכם התנגדות חריפה? ובכן, לא להצליח לשלוט זה כישלון. בשביל זה נבחרתם. הציונות הדתית מתפקדת כאליטה משרתת, אולי האחרונה שיש, והיא בעלת אתוס מרשים. הבעיה היא ההתכנסות המגורית וחוסר מודעות מדאיג לחשיבות של הממדר המדיני. זו הייתה גדולתו של נתניהו כשהיה במיטבו, עד 2014; זו הציונות של הרצל ונורדאו ו'בוטינסקי, וכמובן בן-גוריון: מצד אחד קובעים עובדות בשטח, מצד שני מבינים שיש עולם. אי הבנה של הכוחות הבינלאומיים תביא לכך שהפילים ימחצו אותנו".

שביט היה מראשוני הקוראים לצאת למחאה נגד מה שהוא מכנה "הפיכה משטרית", והוא עדיין מאמין בנחיצותה של המחאה - "אבל מחאה נכונה, לא ככה. זו צריכה להיות מחאה כללי-ישראלית, עם ימנים, מחאה כחול-לבן. בחודשים הראשונים היא אכן הייתה מרשימה מאוד, ואז הגיעה התקלה הנוראה של הסרבנות. מאז ראיתי את האסון מגיע, עשיתי מה שאני יכול כדי למנוע את זה. המחאה מוצדקת, אבל ברגע שזה קיבל את הדינמיקה של הרקילאי ביבי המובלע הזה, כואב הלב כשאני רואה לאן זה הולך".

אז מה בכל זאת מוצדק במחאה?

"כשיש לך פרויקט קיומי מדהים עם אוכלוסייה רב-זוויתית, אתה צריך שני דברים: לשאוף להגיע למקסימום ההסכמות האפשריות, כמו שעשינו באמנת כנרת, ובמקביל לבנות מנגנון מדויק מאוד להתנהלות מול מה שלא מסכימים עליו. וזה קדוש, לא פורמלי. בישראל המושג דמוקרטיה התחלק לשניים, כל אחד מפרש אותו לפי מה שנוח לו: הימין אומר שדמוקרטיה היא שלטון הרוב בלבד, והשמאל אומר שזה בית המשפט העליון, התקשורת וקצת עובדי מדינה. הוא השמיט את העם. הליברלים הפכו להיות רדיקלים עם אתוס חומצתי. הם מפתחים תרבות של רדיפת היריב והשתקתו. בחודשים האחרונים קראתי באיזה עיתון שאמור להיות ליברלי את המאמרים הכי אנטי-דמוקרטיים שקראתי בחיי. כשהתפייסה שלך ואמרת שהאמת שלך קדושה, והיא מעל האמת

מציין את המאבק באינתיפאדה השנייה כרגע מרשים אחרון שלנו כאומה לחמת. "אוטובוסים מתפוצצים, רצח על בסיס יומי - והחברה והמדינה עמרו במבחן הזה באופן מרשים ביותר, וניצחנו. אבל משהו רע קרה מיד אחר כך, והסימן הראשון לזה היה מלחמת לבנון השנייה. את כל מה שאנחנו רואים היום, יכולנו לראות או בקטן. צה"ל איבד את היכולת להכריע, הצבא הפך קטן מדי ולא החלטי ונמרץ דיו. חוץ מהתחום הכלכלי, הכול הידרדר מאז - המדינה, המדינת, החברתי, הצבאי והמוסרי. ואחרי 7 באוקטובר לא רק שלא חל השינוי המיוחל, אלא להפך".

רגע לפני שנעבור לפתרונות, אנחנו

שאר חלקי החברה. צריך להילחם על כל אחד, על כל רופא באיכילוב וכל יזמית גדל"ץ בהרצליה. "התופעה השנייה היא שחלק ניכר מהמחנה האחר, מדינת האמונה וההלכה, איבד את הכבוד שלו כלפי עקרון המציאות. כיהודים אנחנו צריכים לזכור מה עשינו לעצמנו. איך טעינו עם מצרים, אשור, רומא ויוון. אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו עוד טעות כזאת. אבל במדינת האמונה וההלכה נוצר עיוורון לגבי מגבלות הכוח שלנו. שתי התופעות האלה יחד הביאו לתפקוד לא רציונלי, שמנע את בניית מערכת העוצמה הנדרשת כדי להתמודד עם המצב הישראלי הייחודי".

זה לא תמיד היה ככה, אומר שביט. הוא

מאבק, ובנתה דמוקרטיה מגויסת. הניצחון המזוהר בתולדותינו, ששת הימים, שיקף את המיטב של האיוון הזה. אלא שהאיוון הופר באופן מוחלט. אני מבין את הרצון להרגיש אמסטרדם, ושותף לו במידה מסוימת, אבל אני לרגע לא שוכח איפה אנחנו חיים. הסטארט-אפ ניישן אפשר לנו לחיות באשליית נורמליות, אבל אין לנו הפריבילגיה להיות מדינה נורמלית. אנחנו עם ייחודי, שיש לו היסטוריה ייחודית, ובמצב ייחודי שמחייב מענה ייחודי.

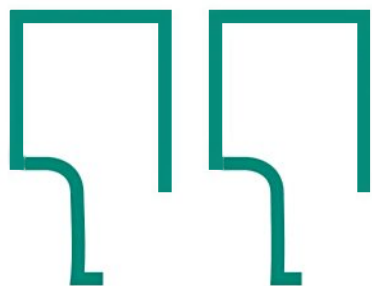
"ממילא, המחנה הזה מועד יותר לירידה מהארץ מתוך ניכור - תופעה שמחרידה אותי. כדי להילחם בה צריך להכיר בערכים ובאורח החיים, במצוקות ובתקוות של האנשים האלה, כמו של

"בן-גוריון בנה את הממלכתיות כדי למנוע חורבן בית שליטי, ויצר כאן חברה חופשית מגויסת. סמלי שהוא נפט ב-1 בדצמבר '73, חודשיים אחרי פרוץ מלחמת יום כיפור. עיתוי תנ"כי."

< היורשים של בן-גוריון הלכו לכיוונים שמרחיקים אותם ממנו, וגם מהממלכתיות.

"אכן, השמאל איבד את האיזון, והימין לא בנה מודל חלופי"

ליברלים הייתה לו עוינות, וכלפי המאמינים חוסר הערכה. תפיסת העולם שלו אומרת: כוח. לשיטתו, הליברלים לא מבינים את זה והאמוניים לא יודעים לנהל את זה. ביסודו, אין לנתניהו יחס עמוק לאדמה ולארץ. הוא לא מנוכר לארץ, אבל בא ממקום שונה."

למלך יש אחריות

הטרגדיה, לשיטת שביט, מתחילה מכך שנתניהו ניסה להושיט יד לאליטות הוותיקות, "והוא נדחה. נתניהו לא התחיל בפלגנות, הוא הבין את חשיבות האחרות. בריאיון שלו איתי בסתיו '96, שהיה גם ריאיון ראשון לעיתונות הכתובה מאז כניסתו לתפקיד ראש הממשלה, הוא ביקש להושיט יד, ולתחושתו הוא לא קיבל יום אחד של חסד. מעולם לא הייתי שותף לתפיסת עולמו, אבל היה פה פוטנציאל לסיפור אחר לגמרי. אפילו ב-2009 הוא פנה לממשלה מחברת. לא הייתה לו כוונה לפגוע בימין, אבל הוא כן רצה למרכז אותה. ככה אתה בונה כוח, הכוח נמצא במרכז. נתניהו מבין את העולם, וגם

הספר שהוציא שביט הגיע כבר לאישי ציבור רבים, מימין ומשמאל, וזכה מהם לתגובות הסכמה ועידוד. חלק ניכר מהשמות, בעיקר מימין, הוא משתף איתי שלא לפרסום. קצין בכיר במיל' המזוהה עם הימין אמר לו שזהו "ספר קטן גדול" שצריך להיכנס לפנתאון הציוני. בין התומכים שמרשים לו לנקוב בשם הוא מונה את הנשיא יצחק הרצוג, בני גנץ, גדי איזנקוט, נפתלי בנט, איילת שקד, והאלופים במיל' יצחק ברק וגרשון הכהן – "שלל אנשים שחלוקים ביניהם ואומרים שאפשר לעבוד עם זה, כשחלקם מודים בכישלונות של עצמם".

כמו כל עניין בעת הזו שמתקשר עם אחדות, התמיכה הדרכיונית בתוכנית שביט מעוררת תקווה אצל רבים והשדנות אצל רבים אחרים. "הטרגדיה של הסכסוך עמוקה כל כך וקשה לעיכול, עד שאנחנו מעדיפים להאשים את היריב הפנימי מלהאשים את האויב. זה הרבה יותר קל לנו מבחינה נפשית, כי זה לכאורה משהו שאפשר לתקן – עוד שלושה מנדטים מפה לשם ונסתדר. חלק גדול מהחברה הישראלית בורח מהבשורה של איום המלחמה הקיומית המונח לפתחנו. התנועה אמורה להיות הפוכה: כשאתה רואה את האיום בחוץ, תתאחד". ולא, אחרות אין פירושה הסכמה והתפשרות על העמדות. "יש אנשים בעלי דעות חדות שמתקוטטים בצורה קשה, ויש אנשים של פיוס – שליבי איתם, אבל בהרבה מקרים הם מנסים לעמעם במתיקות מנותקת את העניינים שנמצאים בלב הכאב. אני מנסה להגיע לפיוס אף שאני נוגע באש, ומייבים לגעת באש. חייבים להגיע להסכמות, אבל לא של מרכז פרווה, אלא מתוך קשב וכבוד הדדי".

כפי שציננת, שורש הסכסוך הפנימי הפך להיות כן-ביבי-לא-ביבי. סיפרת שהוא אימץ מאמר שלך והפך אותו לנאום בריאיון בלי שידעת, אבל מאז התרחקתם. איך אתה רואה אותו היום?

"סוגיית נתניהו נראית בעיני כסיפור של טרגדיה ישראלית. אין בי כלפיו לא חמת זעם ולא הערצה. הייתה לי הזדמנות ללמוד אותו באופן עמוק בלי שהיו בינינו יחסי קרבה. הכרתי את אביו כמו שאף עיתונאי לא הכיר, ואני מכיר את חבריו הטובים עוד מהתקופה שבה היו לו כאלה. ההבנה שלי את נתניהו נובעת מכך שחיינו באותו קילומטר רבוע בירושלים. על בסיס המידע הזה אני רואה את הטרגדיה.

"נתניהו הוא אחד האנשים המוכשרים ביותר שחיים בינינו. כישרון יוצא דופן, לצד בעיות אישיות קשות שהיו שם תמיד – חשדנות יתר, היעדר אמפתיה והיעדר הערכה מספקת להישגים העצומים של העם היהודי ולאכזריות של המדינה. תפיסתו היא של אדם שחושב שהיהודים הם כישלון היסטורי, והוא היחיד שיכול להציל אותם מעצמם. היהודים לשיטתו היו אמורים להיות מעצמה אזורית ואף עולמית, והעם כשל בכך. נתניהו הוא האיש החילוני ביותר שאני מכיר, והאלוהים שלו הוא אלוהי ההיסטוריה. הוא מנהל איתה דיון אינטימי ויומיומי. מי שחושב שהוא רק ציני והישרדותי, לא מבין את התופעה, כי אדם כזה לא היה עומד במה שנתניהו עובר. מצד שני, גם המעריצים טועים בו. נתניהו האב, שהיה אתאיסט מוחלט ובעל השפעה עצומה על ביבי, סבר שליברלים יהודים ובעלי אמונה יהודים נוטים שלא להבין את ההיסטוריה. הוא כינה אותם 'ילדים'. לבנימין נתניהו יש לאומיות מוצקה וטוטאלית, ללא כל ממד דתי. כלפי

של האחר, והמטרה מקרשת את האמצעים – אתה מחריב גם את הדמוקרטיה וגם את המפעל הלאומי.

"במקביל אני מביט בתדהמה וחרדה בתהליכי הטירוף בימין. אני הראשון שטוען שצה"ל חייב לעבוד מהפכה, אבל ההתקפות על צמרת הצבא בזמן מלחמה מחרידות. הייתה לנו כבר מערכת בחירות סביב ביבי-חיות-ברק, אז עכשיו תהיה מערכת בחירות ביבי-מטכ"ל? זו סכנת התפרקות מוחשית ומידית. כמה שמטרידות אותי הצנטריפוגות האיראניות, מטרידה אותי יותר הצנטריפוגה הישראלית".

שביט שב ומוותח ביקורת חריפה על מחנהו שדבק בתפיסת "רק לא ביבי". "הסוציאליזם קרס, השלום קרס, ובמקום לבנות אידיאולוגיה, מתרכזים בנתניהו", הוא אומר. לשיטתו, השמאל היה צריך לחבור לנתניהו ולהרכיב ממשלה ציונית. "מדנית תל-אביב צריכה להבין שהיא לא תשרוד בלי הלחמים הגיבורים של מדינת האמונה וההלכה, שהחלק שלהם היום בצה"ל משמעותי מאוד; ומדינת האמונה וההלכה צריכה להבין שהיא לא תתקיים בלי העוצמה הטכנולוגית, הכלכלית, המדעית וגם המדינית, שהן היחידות שיוודעות לתרגם את הסיפור הציוני לאומות העולם. לא נשרוד האחד בלי האחר. כמוכן, יש חפיפה בין אלה ואלה – יש ביו"ש גאוני מחשבים לא פחות מברעננה וברמת-השרון, ובניגוד להשמעות יש לחמים גיבורים רבים גם ברמת-השרון וברעננה".

התעצמות חירום

את קריאת הספר "מלחמה קיומית" אסור לעצור באמצע, שלא להישאר עם הטעם המריר של פירוט האימים סביבנו. ככלות הכול, מטרת הספר היא הצעת פתרונות ומתן תקווה, לא זריעת ייאוש. "מה שאנחנו זקוקים לו כעת זה פרויקט חירום של התעצמות", אומר שביט. "תחילה, כוח: בנייה מחדש של צה"ל. מהפכה מוחלטת שכוללת רוח אחרת, תרבות ארגונית אחרת, בניית צבא יבשה אחר. שנית, התחמשות: השגת עצמאות בתחום הזה ככל שניתן. כל היכולות שלנו צריכות ללכת לפרויקט חירום, הן לצורך עצמאות והן כנכס – לייצר דברים שכל העולם החופשי זקוק להם, ויש רק לנו. כך גם כשלא אהבים אותנו, עדיין תלויים בנו. דבר שלישי, התגייסות: אני מדבר על חלוציות חדשה. שירות של חינוך צבאי למחצה מגיל 16-17. אומרים שאני מיליטריסט, אבל ברור שלי עשינו בגרנד"ע מטווחים בגיל 16. ברור של ההורים שלנו לא הייתה בכלל שאלה: עשור לפני תש"ח הכינו הכול בשביל תש"ח, עשור לפני ששת הימים הכינו את ששת הימים. ואנחנו פה נדרמנו.

"דבר רביעי, לגיטימיות בינלאומית. שיהיה ברור, אי אפשר לנצח בעזה ובצפון בלי לגיטימיות בינלאומית. זו לא 'פיסניקיות' אלא ריאליה. יוזמה מדינית מקבלת אשראי מדיני, ואז אתה יכול לנצח צבאית. הימין הנכון והאחראי חייב להבין שזה לא פינוק של סביון. מתקפה מדינית, תחכום והסברה הם חלק מהותי מעוצמה לאומית. והדבר החמישי והאחרון הוא תיקון: בשביל לנצח במלחמה ארוכה צריך הנהגה לאומית מאוחדת ומאחדת, שאין לנו עכשיו. נתניהו רוצה להיות צ'רצ'יל, אבל צ'רצ'יל הביא אחדות לאומית, גיבש את האומה, נתן השראה וחזון, ויצר ברית עמוקה עם ארה"ב. זה צ'רצ'יל".

"אני חי שנים בדאגה ממלחמה מתקרבת". ארי שביט

את הרל"ביסטים, אבל אני רואה את הטררגדיה. לא נמצאה בנתניהו הגדולה לצאת מהקורבנות ולחדש את הממלכתיות בצורה נכונה".

בניגוד לטענות שנשמעו, שביט מבהיר שגם עם אהוד ברק מעולם לא הייתה לו קרבה גדולה במיוחד, "אבל הייתה הערכה הדדית. חשבתי מראש שוועידת קמפידיוויד תוביל לאסון, והיו לי ספקות לגבי הנסיגה מלבנון. תמכתי בהתלהבות בהצטרפות שלו ב-2009 לממשלה, שבעיניי הפיקה את המיטב מנתניהו, ושירתה את ישראל היטב במשך ארבע שנים. אבל בשנים האחרונות התנגדתי בתקיפות למהלך הרדיקלי שלו, והעידוד שהוא נתן לסרבנות ולמרי האזרחי היה בעיניי אסון. ברק תקף אותי פומבית כמה פעמים בעקבות זה. כפי שיש טרגדיית נתניהו יש גם טרגדיית אהוד ברק, והיא קורעת את ליבי".

שביט הוא לא איש דתי, אבל מגדיר את עצמו יהודי מאמין באופן עמוק. "האמונה שלי לא מבטיחה סוף טוב בהכרח. לא קיבלתי הבטחה אלוקית שלדרמה האנושית המדהימה הזאת יהיה הפיאנד. אני באמת חושב שהמפעל הציוני ומדינת ישראל הם התופעה האנושית המרשימה ביותר שאפשר להעלות על הדעת. עם שבא מהמוות, מוקף במוות, והוא בוחר בחיים וחוגג את החיים. הדורות שלפנינו עשו את זה כיוון שתמיד ידעו שהרע ביותר אפשרי, ולא חשבו שהגאולה מובטחת. דווקא משום שהבינו שהמצב שלנו טרגי כל כך והקטסטרופה אפשרית, הם גייסו כוח על-אנושי כדי להיאבק, לבנות ולשתול. הם חוללו נס מתוך מודעות שאנחנו על הקצה".

ואת כוחות-העל האלה אפשר לגייס גם היום? "אני מאמין שכן. בספר שלי יש קריאת מציאות אכזרית, כי זו הציונות. לא מתוך ייאוש או דיכאון, אלא כדי לעורר לעשייה. הספר מציע אופטימיות, אבל זו לא אופטימיות מתוקה. ראשית, בסופו של דבר איראן הקיצונית תיפול, יחול שם שינוי. היעד האמיתי של הניצחון הוא החלפת המשטר שם, וזה יקרה. שנית, בעולם הערבי יש פוטנציאל חיובי. אני לא נאיבי לגבי השכנות שלנו, אבל בפעם הראשונה יש מודרניות ערבית קונסטרוקטיבית, כוח חיובי שרוצה לחיות. שלישית, אני בלי כיפה, אבל אני יהודי מאמין. אני מאמין בעם ישראל,

"הליברלים הפכו להיות רדיקלים עם אתוס חומצתי. הם מפתחים תרבות של השתקת היריב. בחודשיים האחרונים קראתי באיזה עיתון שאמור להיות ליברלי את המאמרים הכי אנטי-דמוקרטיים שקראתי בחיי. כשהתפיסה שלך אומרת שהאמת שלך קדושה, והיא מעל האמת של האחר, והמטרה מקדשת את האמצעים - אתה מחריב גם את הדמוקרטיה וגם את המפעל הלאומי"

במדינת ישראל ובישראלים. ביסודה, ישראל היא עוצמתית. הקהילה, המשפחה, החברה הישראלית במונח של החיים עצמם, הן הפלא השמיני של העולם. מה שאנחנו צריכים לעשות זה לקחת את הכוחות הגנוזים של החברה הישראלית ולהעלות אותם לירושלים". ■

לתגובות: dyokan@makorishon.co.il

כלפי פנים, אתה אמור לבנות. הייתה הרבה ביקורת על הבולשביזם של בן-גוריון, אבל עם כל הטריקים והשטיקים של מפא"י והפנקס האדום, הוא השתמש בכוחו שלו לבנות את יסודות המדינה ואת המערכת הממלכתית. נתניהו משתמש בכוחו בעשור האחרון כדי לפרק נורמות ומוסדות מדינה וליצור מצב שבטי קיצוני, וזה הרסני. אני לא מטיל את כל האשמה עליו, אני מאשים במידה רבה

רק נתניהו מרגיש שמה שלא הצליחו לעשות בקלפי, מנסים להשיג דרך מערכת המשפט. מהנה גדול מרגיש כך.

"משפט נתניהו הוא אסון. היה כאן דפוס התנהגות ושימוש בכלים באופן לא הוגן ולא הגיוני. אבל אתה ראש ממשלת ישראל שנתפס כמלך. אתה יותר זמן בשלטון מבן-גוריון. אתה לא יכול לברוח מהאחריות הזאת ולהיות הרסני

אם היה חושב שסמוטריץ' צודק בעמדותיו, הוא יודע שסמוטריץ' לא מבין את המשחק הבינלאומי, ושאם נלך עם התפיסה שלו עד הסוף, נהיה במצדה. בתפיסתו, נתניהו סבור שהוא המנהיג הלאומי היחיד שיוודע לתמרץ בזירה הבינלאומית. "נתניהו רואה עצמו נרדף, במידה רבה של צדק. ניסו להשמיד אותו, ולכן הוא הלך והסתגר עם קבוצות שחש שהוא יכול לסמוך על הנאמנות שלהן, ושהן יכולות לסמוך עליו במידת מה, כמו הסרוגים. מ-2015 יש נתניהו חדש. מה שמעצב אותו אלה שלוש תופעות: הניצחון ב-2015, שהופך אותו לשיכור כוח; הניצחון של טראמפ בארה"ב, שנותן לנתניהו תחושה שהוא יכול לעשות כל דבר; והחקירות נגדו. בנקודה הזאת הוא הפך בסגנונו מרפובליקני-אמריקני למלוכני-צרפתי. הוא מאבד כל אמון - בצדק ושלא בצדק - בכל המערכות והמוסדות ובכל האליטות. ואז הוא משתמש בכוחו שלו באופן שיטתי להחליש מוסדות ולפרק נורמות".

מה שקרה בבחירות 2015 זה קמפיין V15 וסיסמת 'ירק לא ביבי' שנבנתה לחיינו. לא